

Jord og jordhelse- kvifor er det så viktig?

Jordkarbonkonferanse, Voss kulturhus, 23.11.23

Lena Abel, rådgjevar grovfôr og økologisk landbruk

Lena Abel

- Mastergrad i husdyrernæring og husdyravl, Georg-August-Universität, Göttingen
- Tilsett i 2019
- Kontor: Sandane
- Rådgjevar innan grovfôr, jord og plantekultur; økologisk landbruk

«Helse»

- Førebygging er ein meisterleg oppgåve!
  - Så enkel i teorien og nesten umogleg å implementere?
  - «Eg burde ha trent meir...» 😊

Vi brukar jorda kvar dag og må passe på den!

«Jordhelse er

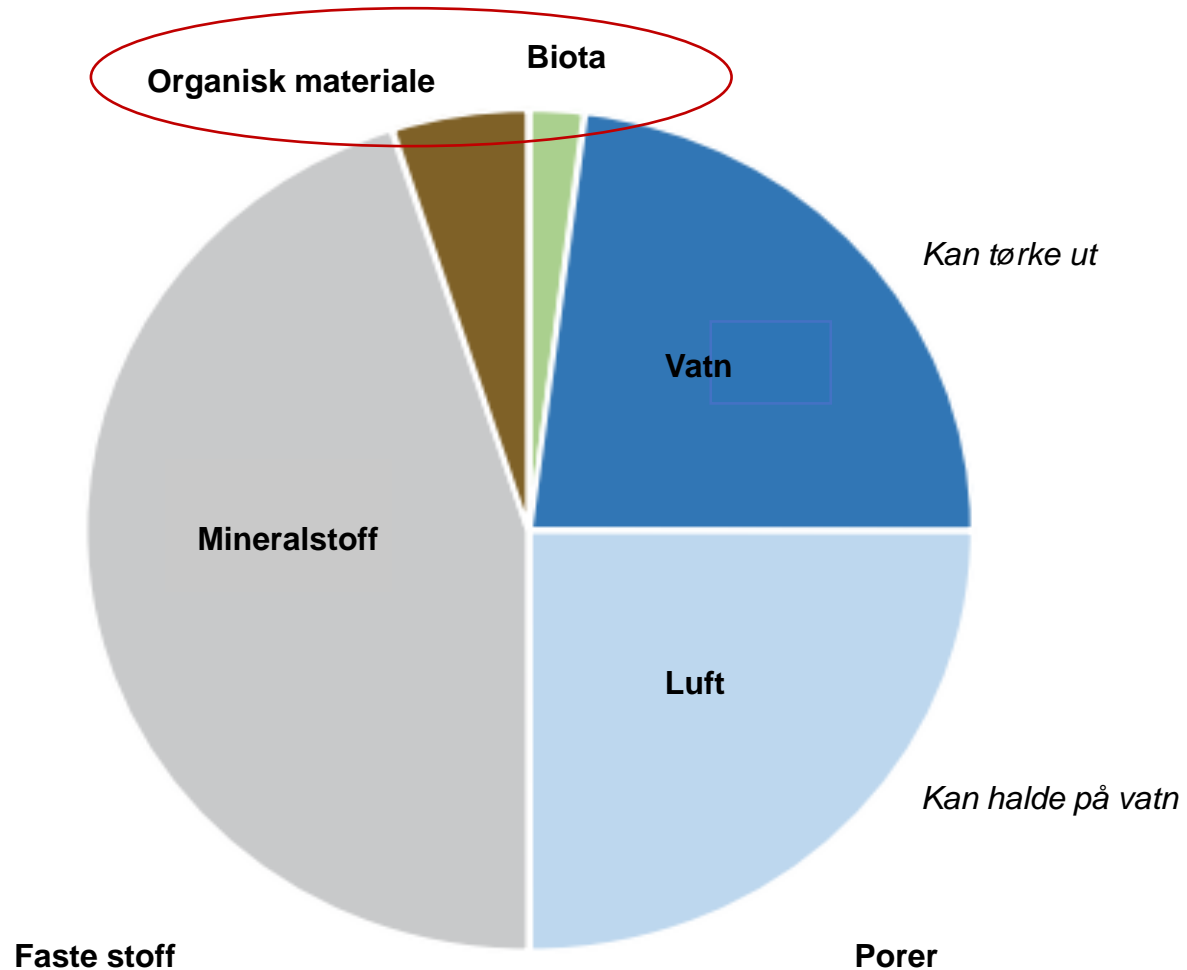
...jorda sin evne til å fungere som et levende, sunt økosystem som understøtter planter, dyr og mennesker.»
(Doran m.fl., 1998)

...jordas evne til å **opprettholde produktivitet, biodiversitet og økosystem-tjenester** i terrestriske økosystemer.»
(FAO, ITPS, 2021)

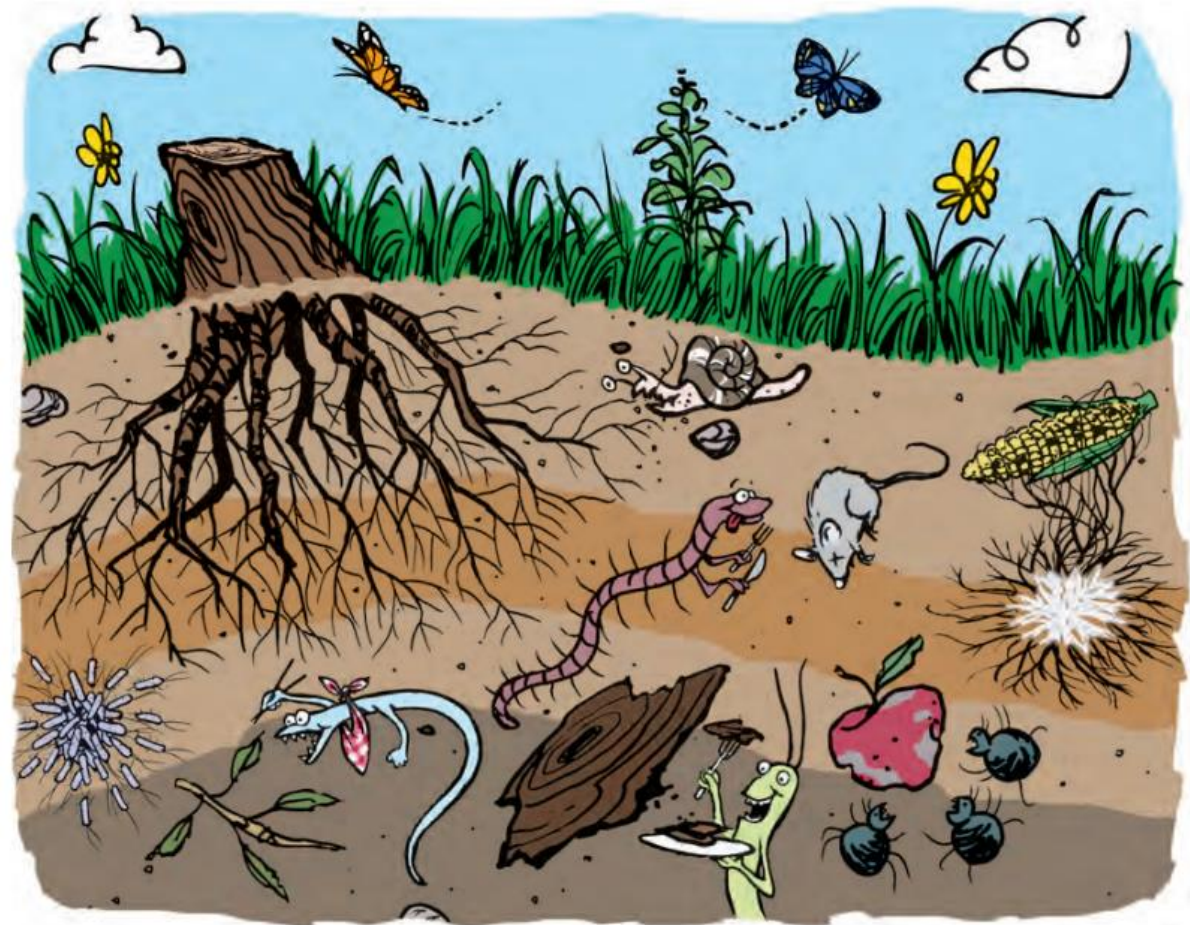
Kva er jord?

Jord...

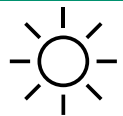
- er eit komplekst og samansett **økosystem**
- representerer det **største biologiske mangfaldet** på kloden vår

Visste du at **1 gram jord** kan innehalde opptil **1 milliard bakterieceller**, tilhørande titusenvis av grupper, **opptil 200 meter med sopphyfar** og eit breitt spekter av andre organismar?

© Jack Kittredge, 2015; NOFA/Mass

«Fordøyelsessystem jord»

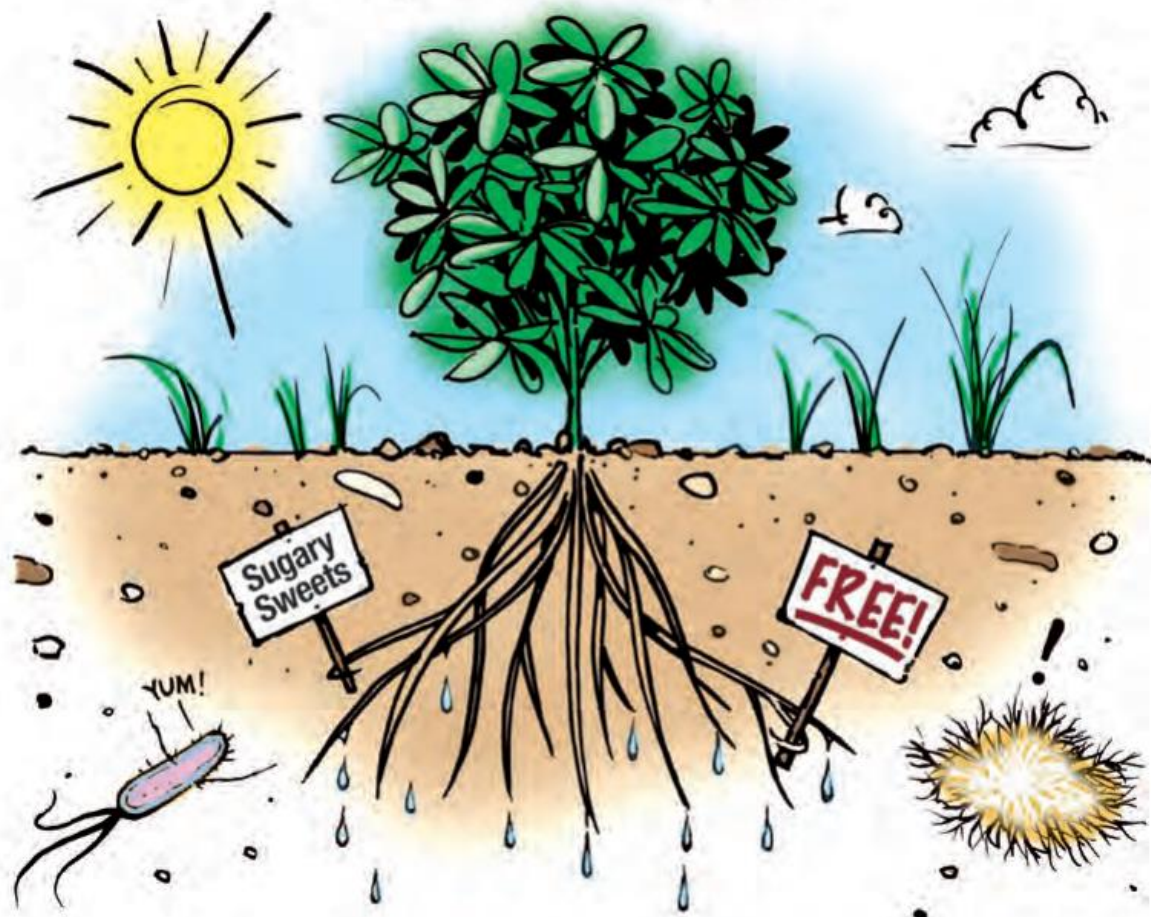
Fotosyntese: Solenergi, karbondioksid (CO₂) og vatn blir til sukker og anna karbonhaldig materiale

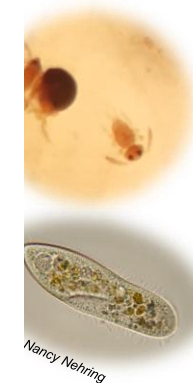
Plantane skil ut **roteksudat** (f.eks. karbohydrat og protein)

Karbonhaldig materiale: planterestar på jordoverflata, røter, roteksudat

© Jack Kittredge, 2015; NOFA/Mass et eksudata

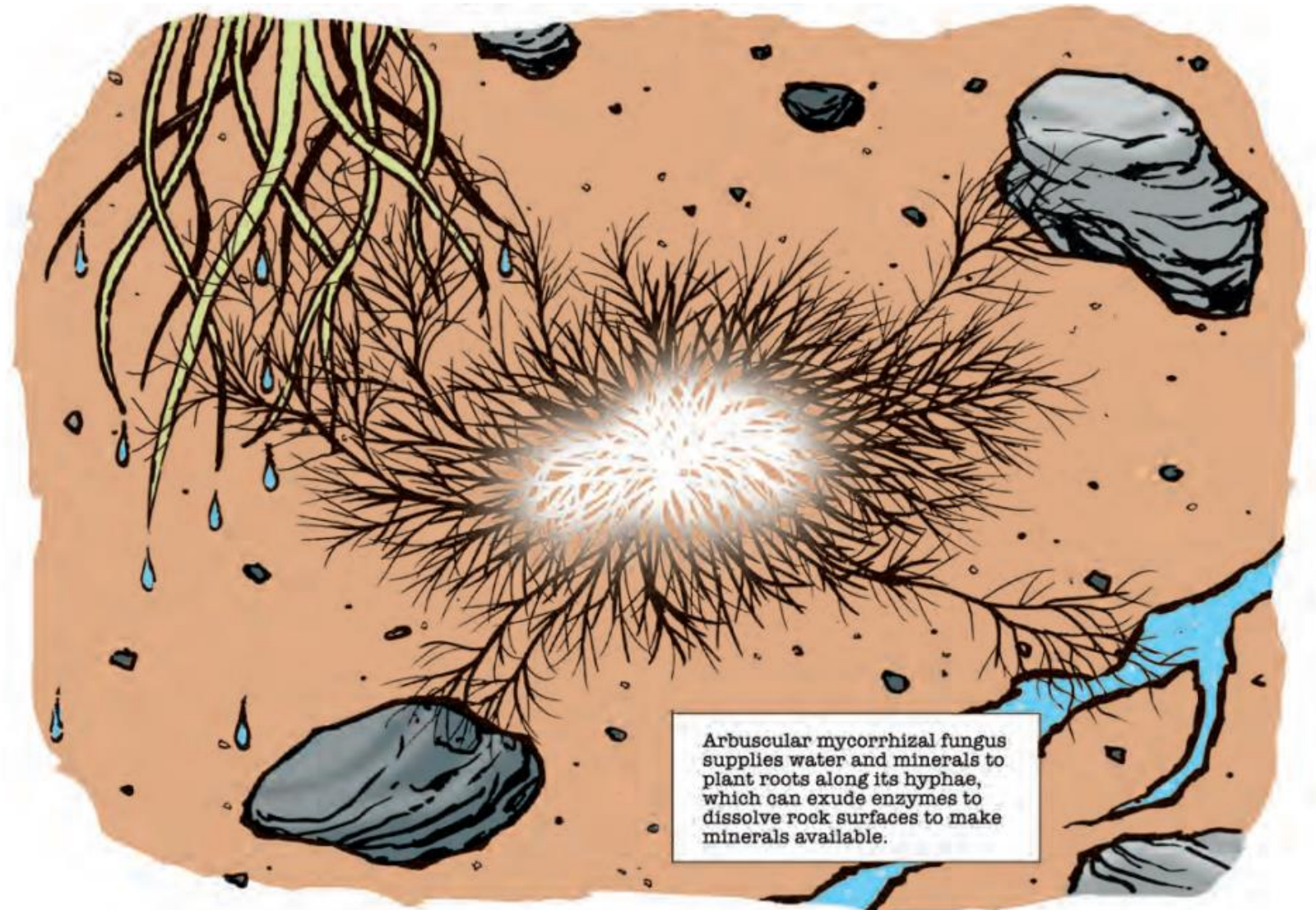

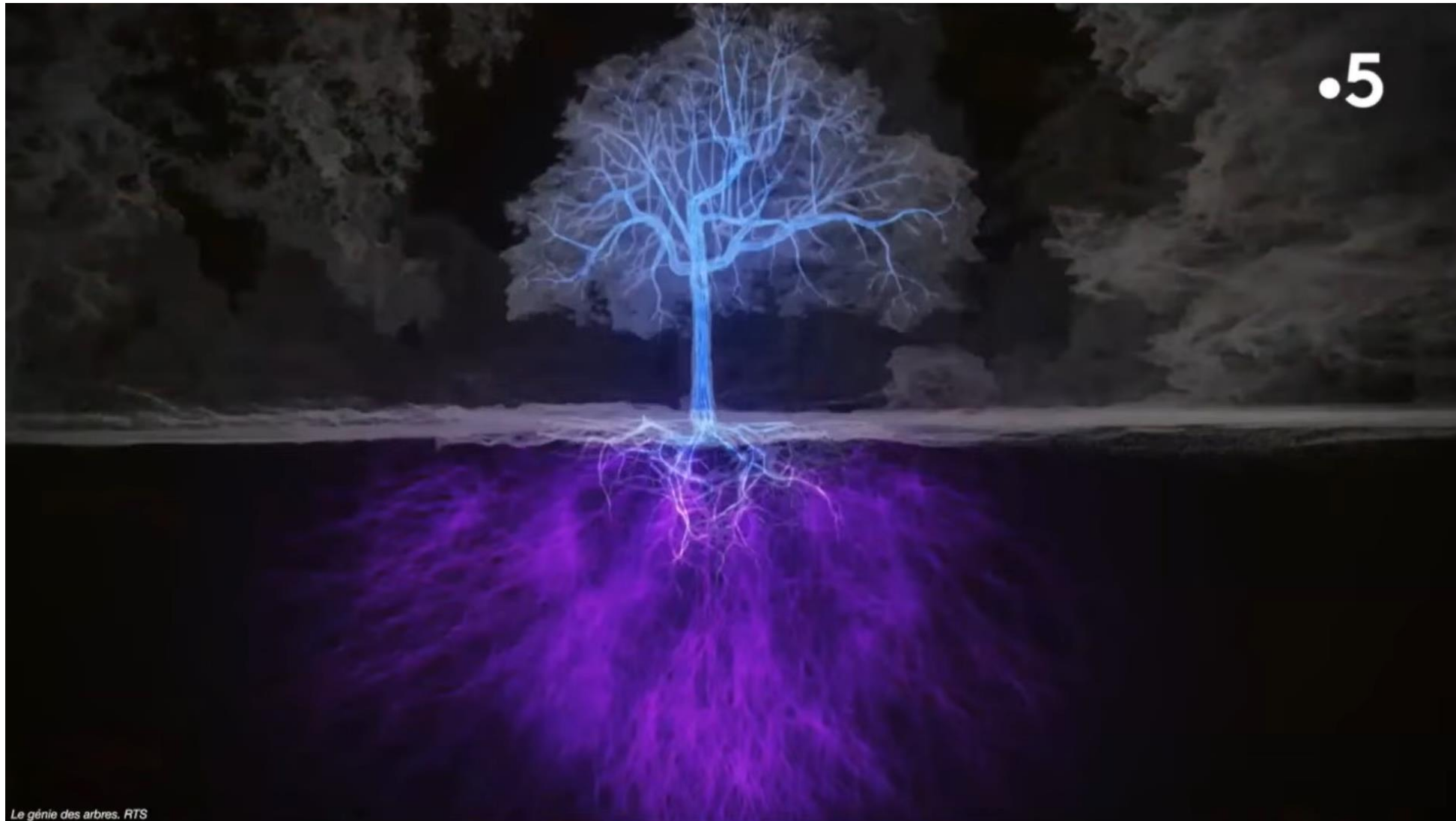
Sopprot

Mykorrhiza:

Samspel mellom planterot og sopp. Soppen blir eit organ som veks på røtene og fungerer som ein forlenging av desse.

Le génie des arbres. RTS

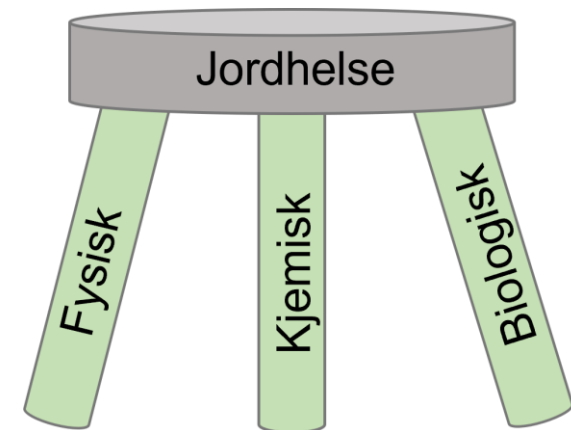
Frå: Le génie des arbres, RTS; <https://youtu.be/IGSLbGygnYA?feature=shared>

Kva påverkar jorda og jordhelsa?

Biologiske faktorar: biodiversitet, mange nytte dyr, få skadegjerarar

Kjemiske faktorar: nesten pH-nøytral, ingen skadelege kjemikalier, låg saltkonsentrasjon

Fysiske faktorar: god trekraft, porøs og stabil jordoverflate, ingen jordpakking, god lufting, god drenering, vasshushald

Ulike jordartar oppfører seg ulikt:

Myr

Silt m/ stripe
av sand

Morene lettleire
m/ alun

Morene
letteleire

Sand

DU HAR DEN JORDA DU HAR!

Jordstruktur

= korleis jordpartiklane og porer innordnar seg i forhold til kvarandre.

God jordstruktur:

- + God rot- og plantevekst
- + God infiltrasjon av vatn etter nedbør
- + Fri for pakkeskadar – sole – som hemmar plantevekst og infiltrasjon
- + Jordpartiklane kitta saman i gryn → **aggregat**
- + Best utnytting av næring – spesielt nitrogen

Jordstruktur

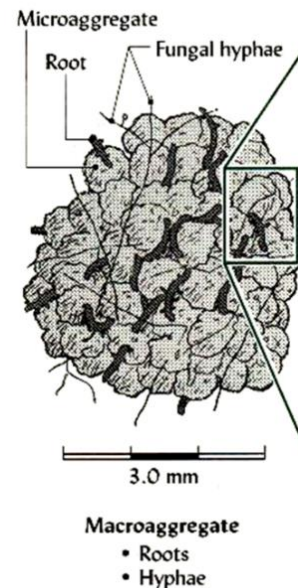
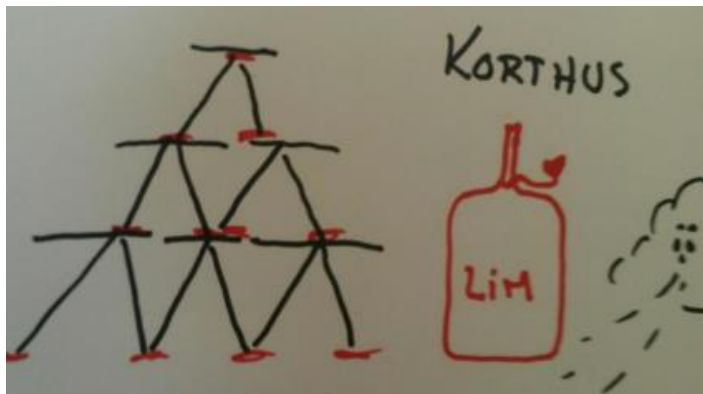
Dårleg jordstruktur:

- Sein omdanning av planterestar, **lite plantetilgjengeleg næring**
- Dårleg rotvekst
- Vatnet står lenge, dårleg drenering
- Avrenning og erosjon
- Større utslepp av lystgass
- Pakkeskadar, **reduisert avling!**

Jordaggregat

- «Klumpar» av jordpartiklar som blir haldne saman av leire, hyfar, røter og/eller organiske stoff som røter skil ut, sopp og bakteriar i jord
- Det kan vere luftrom (porer) i og mellom slike aggregat. Storleiken på aggregata varierer (2 μ m – 5mm)

«roots with dreadlocks»

Jordaggregatstabilitet

- t.v.: åker, korn, intensiv drift og haustpløying
- t.h.: kantsone, same åker

Kom deg ut og grav! (....når det er plantevekst!)

Element i engdyrking som har betydning for karbonfangst og jordhelse

Kva?

Grunnleggande jordfysiske forhold

Kva kan bli

Drenering

kan bli påverka

en av fotosyntese
livet

lantedekke, ønske
gras

Rotsystem

Hausteregime, beiting
artssamansetnad bl.a.

rotsys

Kva kan bli påverka?

Haustetidspunkt og t
Overbeiting

Type gjødsel, mengde
for gjødsling

mer

Du bør alltid tenkje gjennom KVIFOR du skal gjere ein arbeidsprosess på jorda, og om innsatsen er verdt nytta!

Jord og jordhelse- kvifor er det så viktig?

Takk for meg!